

Remissvar Ett oberoende public service för alla – nya möjligheter och ökat ansvar (SOU 2018:50)

Ert dnr Ku2018/01387/MF

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T, företrädare för den nationella minoriteten tornedalingar och meänkielitalande tackar för möjligheten att få lämna remissvar och vi har med intresse tagit del av utredningen. Idag är tornedalingar erkända som nationell minoritet och meänkieli ett nationellt minoritetsspråk. Alla som talar meänkieli identifierar sig inte som tornedalingar, en del identifierar sig som lantalaiset eller kvän. Meänkieli består framförallt av tre dominerande varieteter – tornedalsfinska, gällivarefinska och lannankieli. STR-T har därför valt att beskriva den heterogena identiteten som tornedalingar och meänkielitalande för att även inkludera dem som identifierar sig som lantalaiset eller kvän. STR-T vill poängtera att SOU 2017:60 Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik på ett förtjänstfullt sätt lyfter fram utvecklingen inom gruppen och språket på sid 63 och sid 66.

Specifika kommentarer till utredningen

5. Vad ska public service göra och tillsammans med vem?

Förbundet vill inledningsvis ge en bild av hur förhållandena ser ut för minoritetsspråket meänkieli i public service-utbudet.

Publicservice-bolagen är viktiga i revitaliseringen av meänkieli, men uppdraget ska inte ses eller tolkas som ett 100%-igt språkupdrag. Majoriteten av den yngre generationen kan inte meänkieli p.g.a. en omfattande försvenskningprocess. Utbudet ska tolkas som ett språkligt och kulturellt uppdrag för att nå en bredare publik i allmänhetens tjänst.

Det är bekymmersamt att betänkandet inte tagit hänsyn till bedömningar från Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60, sid 236). Delbetänkandet (SOU 2017:60) konstaterar att det i det kommande sändningstillståndet bör tas hänsyn till både kvantitet och kvalitet. **Förbundet är av åsikten att ovan betänkande endast tagit hänsyn till kvalitetsaspekten, utbudsfrågan hanteras på ett ytterst nonchalant sätt.** När det gäller utbud för meänkieli menar förbundet att något sådant inte finns när det gäller SVT exempelvis och vad gäller Utbildningsradion sändes under 2016 och 2017 i genomsnitt 15 sekunder/dag på meänkieli för unga.

Meänkieli alla bolag 2013-2017, antalet timmar . (Källa: Sveriges Televisions public service-redovisning 2017, bilaga 2. Bolagsgemensamt index för minoritetsspråk)

	Sveriges radio	Sveriges Television	Utbildningsradion	Totalt
2013	803	17	10	830
2014	803	22	12	837
2015	830	19	17	866
2016	1047	45	17	1109
2017	1089	51	18	1158

Förändring . (Källa: Sveriges Televisions public service-redovisning 2017, bilaga 2. Bolagsgemensamt index för minoritetsspråk)

	Sveriges radio	Sveriges television	Utbildningsradion	Snitt
2013	100	100	100	100
2014	100	129	120	116
2015	103	112	170	128
2016	130	265	170	188
2017	136	300	180	205

Utbudet mätt i sändningstimmar på meänkieli steg ganska bra från 2015 till 2016 från mycket låga nivåer. Tittar man på kravet för gångna perioden att utbudet skall öka väsentligt och förslaget för kommande sändningstillståndsperiod att utbudet inte behöver öka utan att det räcker med att öka kvaliteten så ser det inte lovande ut. Speciellt som kommande period kan bli 10 år. Det är svårt att öka kvaliteten på ett utbud som saknas!

Den gemensamma utvärderingsmodell som framtagits av public service-företagen och som godkänts av Granskningsnämnden visar på en synnerligen stor ökning av utbudet, från 100 år 2013 till 169 år 2017 när det gäller samtliga språk och från 100 till 205 när det gäller meänkieli. Men verkligheten är en annan om tabeller för respektive språkgrupp granskas! Index visar en positiv bild medan det faktiska utbudet per bolag fortfarande är att betrakta som marginellt för respektive språk om tabellerna studeras för respektive publicservice-bolag och minoritetsspråk. Vi tornedalingar skulle säga *"tämä ei kyllä näytä kovin hyvältä"* (Sv: "det ser inte bra ut") inför den kommande sändningstillståndsperioden. Förbundet efterlyser en transparens i utvärderingsmodellen så att det tydligt framgår hur index tas fram. Uppfyllandet av villkoren för minoritetsspråk t.ex. meänkieli skall kunna kopplas till det framtagna indexet. På så sätt kan man även kunna se vilket bolag som bidrar till vilken del av villkoren.

Problematiken med nuvarande sändningstillstånd är att bolagen sinsimellan får fördela ansvaret. Möjligheten till ansvarsfördelning gör i praktiken ansvarsförhållandena otydliga, vilket i sin tur hämmar utbudsutvecklingen. För att motverka detta kan ansvaret fördelas tydligare mellan bolagen och högre krav ställas.

"Mera meänkieli i publicservice och se över ansvarsfördelningen mellan bolagen!"

Förbundet menar att det är bekymmersamt att ansvarsfördelningen inte slopades inför denna sändningstillståndsperiod, vilket SOU 2012:59 förordade. Överenskommelser om ansvarsfördelning måste styras mer då respektive publicservice-bolag inte fullföljer åtaganden. **Förbundet uppmanar regeringen att se över ansvarsfördelningen, det är inte effektiv resursanvändning när det gäller minoritetsspråket meänkieli.**

Med tanke på att utbudet på meänkieli är marginaliserat i totalutbudet och i förhållande till andra minoritetsspråk såsom finska och samiska är

kravet på en årlig ökning skäligen menar förbundet. Exempelvis visar Sveriges radios egna lyssnarundersökningar att tornedalingarna och de meänkielitalande är långt fler än de samisktalande och finns över hela landet. Samma undersökningar visar också att kunskapen om och intresset i gruppen för satsningar på meänkieli är större än t.ex. de finskspråkiga sändningarna är för de finskspråkiga i Sverige. I förhållande till finska och samiska är meänkieli kraftigt underrepresenterad i utbudet inom public service. Detta är beroende av de personella resurserna, vilka är en handfull som representerar meänkieli. Förbundet har nått en del framgångar i att SR Meänraatio inte sorterar under Sisuradio, däremot är SVT Meänkieli en underavdelning i SVT Sapmi. Det är oerhört positivt att SR Meänraatio nu får möjlighet att utveckla programproduktionen. STR-T menar att det krävs en annan form av organisering och personella resurser för en utbudsutveckling. Utbudet för barn och unga inom public service har också utvecklingspotential och där bör ungdomsförbundet Met Nuoret involveras.

STR-T vill också understryka att det under flertalet år framförts att det finns **behov av nyhetsförmedling** för tornedalingar och meänkielitalande inom SVT. Idag är det en nyhetsmanfattning av veckans nyheter på tio minuter som sänds på söndag eftermiddag med repris på måndag. Frågan är om det finns ett behov av denna typ av nyhetsförmedling? Den här typen av insats är ett gott exempel på att bolaget inte förstått sitt uppdrag, programmet är inte relevant. Förbundet ser fram emot en nyhetsförmedling med ett nordiskt perspektiv motsvarande Oddasat. Förbundet konstaterar att utbudet för vuxna i övrigt är skalt.

Det finns däremot ljuspunkter i produktioner genom åren såsom Bastubaletten, Gränslöst, Muuttuurihullu, Min tornedalska historia m.fl.

5.3 Ökad kvalitet och synlighet för utbudet på nationella minoritetsspråk och teckenspråk

5.3.5 Mer fokus på kvalitet i språkutbudet

Förslag: Public service-bolagens samlade utbud på samiska, finska, meänkieli, romani chib respektive jiddisch ska varje år uppgå till minst samma nivå som 2019.

Samma krav ska gälla för SVT:s och UR:s utbud på teckenspråk.

Utbudet på såväl minoritetsspråk som teckenspråk ska hålla en hög kvalitet. Ett led i att uppnå detta är att ha en kontinuerlig dialog med de berörda grupperna.

Samtliga public service-bolag bör öka sitt utbud på jiddisch under tillståndspanoroden i förhållande till den nivå som uppnås 2019.

Bedömning: Möjligheten för bolagen att sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser i fråga om programverksamhet på minoritetsspråk och program om och för personer med funktionsnedsättning bör finnas kvar.

Förbundet är särdeles kritisk till förslaget om att utbudet för den kommande sändningstillståndspanoroden ska uppgå till minst samma nivå som 2019. Utbudet på meänkieli är obefintligt i nuläget när det gäller SVT och UR. Det är bekymmersamt att betänkandet inte hörsammat förbundets perspektiv i utbudsfrågan. Speciellt bekymmersamt är det när det gäller utbud för barn och unga, men även vuxna. Förbundet har svårigheter med att biträda förslaget om kvalitet då det idag inte finns ett utbud!

Dialog är viktigt och där menar förbundet att den dialogmodell som Utbildningsradion skapat är förtjänstfull och kan tillämpas även vid Sveriges television och Sveriges radio, trots att de senare bolagen ska verka oberoende. Förbundet har en kontinuerlig och årlig dialog med Utbildningsradion, de övriga bolagen har i dagsläget sporadiska dialogtillfällen med företrädare. Det är av vikt att dialogerna formaliseras med samtliga public service-bolag. Förbundet är av åsikt att det kan ske en utveckling av programutbudet genom dialog, då programmens relevans och kvalitet förbättras. Exempelvis är TV-serien Bastubaletten en effekt av en workshop som SVT genomförde med företrädare för tornedalingar och meänkielitalande. Kravet på en organiserad och kontinuerlig dialog med minoritetsföreträdare bör skrivas in i sändningstillstånden, där kan lagförändringen i §5 lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk ge vägledning. Förbundet menar att dialogen med public service är viktig att målsätta.

En annan aspekt när det gäller kvalitet är sändningstider. Förbundet misstänker även en förändring i förhållande till 2017 när det gäller sändningstider för program inom SVT kopplat till nationella minoriteter. Det ska noga understrykas att det inte får ske en försämring i sändningstider. 2017 var ett bra år med många program och bra sändningstider. Utbudet är fortfarande så litet, att då förändra sändningstiderna från ett år till ett annat är anmärkningsvärt och inte att betrakta som kvalitet i uppdraget.

Förbundet vill också lyfta upp frågan om beställarmakt kopplat till kvalitet, den utveckling vi ser inom public service rent generellt är en centralisering av makt till Stockholm. Detta är inte bra när det gäller speglingsuppdraget. En eller några få personer kan idag styra utvecklingen i både positiv eller negativ

bemärkelse – så får det inte vara. Avslutningsvis vill vi lyfta fram fördelningen av produktionsresurser, där förbundet är av åsikten att det behövs en mångfald av produktionsresurser.

Förbundet biträder förslaget rörande jiddisch.

Förbundet är starkt kritisk till betänkandets bedömning om att bolagen sinsimellan ska få fördela ansvaret, se tidigare avsnitt i detta remissvar.

5.3.6 Större flexibilitet för bolagen att välja plattform bidrar till ökad synlighet för utbudet
Bedömning: En större flexibilitet för public service-bolagen att välja vilka plattformar minoritetsspråks- och teckenspråksprogrammen ska tillgängliggöras bör bidra till att öka utbudets synlighet

Det kan inte nog understrykas att publicservice-bolagen är viktiga för meänkieli. Personer som talar meänkieli tar del av utbudet på samma sätt som svensktalande, både via tv, radio och internet. Sändningar på webb kan inte användas som ursäkt för att minska sändningar via de traditionella kanalerna som bolagen har utan vara ett sätt att öka tillgänglighet för en specifik målgrupp.

8. Förvaltningsstyrelsens styrelse, ägarroll och finansiering

Förbundet delar inte betänkandets åsikt när det gäller nationella minoriteters representation i stiftelsens styrelse (s 267-268). Förbundet menar att förslaget från SOU2017:88 (sid 107) bör beaktas.

Generella kommentarer

3. Ändamålsenlig reglering av public service

Förbundet ställer sig bakom förtydligandet av kärnverksamheten (sid 74), att radio- och tv-program på bolagens egna plattformar inbegrips. Internet är den största källan till information för människor i dag och behovet av public service där är stort. Däremot är det av vikt att de digitala plattformarna inte kannibaliserar på sändningar i broadcast när det gäller meänkieli.

Förbundet vill också poängtera att det är viktigt att säkra public service-bolagens oberoende. Därför ser vi positivt på förslaget om längre tillståndperioder (sid 83). Det skapar långsiktiga förutsättningar för verksamheten och ett stärkt oberoende. Förbundet välkomnar även en grundlagsändring som medger ett online-uppdrag. I många länder är public services oberoende grundlagsskyddat.

4. Var ska public service finnas?

Förbundet delar betänkandets bedömningar när det gäller förhållandet till sociala medier och globala distributionsplattformar (sid 120) samt att exklusiva publiceringar bör undvikas (sid 121).

På sid 126 lyfter betänkandet betydelsen av Sveriges radios samarbete i ett nordiskt perspektiv. Förbundet understryker att verksamheten är oerhört viktig och bör öka. De meänkielitalandes ursprungliga bosättningsområde i stora delar av Norrbotten och vid den svenskfinsk-norska gränsen gör att det finns ett stort behov av att berätta om allt det som händer på Nordkalotten och det ställer krav på public service. Att public service har lyssnare och tittare i grannländerna har också en betydelse för kontakterna över gränserna. Detta betyder också att meänkielitalande inte finns endast i det ursprungliga språkområdet utan är spridda över hela Sverige.

5. Vad ska public service göra och tillsammans med vem?

Förbundet delar betänkandets bedömning att det breda innehållsuppdraget ska bestå under kommande tillståndsperiod,

Förbundet delar betänkandets bedömning att speglingsuppdraget är centralt för public service-verksamhetens roll som sammanhållande kraft i samhället. Programutbud för nationella minoriteter är en mänsklig rättighet och en demokratifråga. Det handlar inte endast om utbud på språket utan ett utbud om och med de nationella minoriteterna som speglar även kultur, historia och samhällsfrågor. Vår bedömning är att publicservice-bolagen inte kopplat nationella minoriteter till speglingsuppdraget i den omfattning som det finns behov av. Okunskapen om nationella minoriteter är stor rent generellt och public service har ett ansvar, vilket även SOU 2017:60 poängterar.

Förbundet delar betänkandets bedömning när det gäller folkbildning, men vill betona att Utbildningsradions särskilda utbildningsuppdrag inte lyfts fram nog tydligt. Utbildningsradion tillhandahåller idag en rad program och material som är till stor nytta inom undervisningen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Förbundet delar betänkandets bedömning att bolagen ska ha en större flexibilitet att välja vilka plattformar som innehållet för barn och unga ska tillhandahållas på (sid 140).

Förbundet delar betänkandets förslag i avsnitt 5.2.3, 5.2.4 och 5.2.5

6. Förhandsprövning av nya tjänster

Förbundet delar SVT:s uppfattning i frågan då SVT anser att förhandsprövningen som särskild ordning bör avskaffas. Betänkandet innehåller förslag om förändringar av innevarande förhandsprövning, som förslaget är utformat innebär det ett direkt ingrepp mot public services oberoende i relation till kommersiella och politiska krafter. Förslaget strider vidare mot yttrandefrihetsgrundlagens censurförbud och dess bestämmelser om etableringsfrihet.

Kommittén föreslår att anmälan till förhandsprövning inte behöver göras om verksamheten pågår i högst sex månader, detta är en begränsning i förhållande till nuvarande försöksperiod som är tolv månader. En kortad prövningstid från 12 till sex månader är enligt förbundets mening en för kort tid att starta och publikt utvärdera en ny tjänst. Kommittén föreslår också att *berörda intressenter* ska kunna begära hos Myndigheten för press, radio och tv att en ny tjänst eller en väsentlig ändring av en befintlig tjänst hos något av public service bolagen ska förhandsprövas. Om myndigheten utifrån en sådan begäran bedömer att en förhandsprövning är nödvändig ska den genomföra en sådan. Om *regeringen* efter genomförd förhandsprövning inte godkänner en tjänst ska den läggas ned.

Förbundet delar därför SVTs uppfattning att detta förslag gör public service beroende av kommersiella hänsyn och att regeringen ges möjligheter att detaljstyra verksamheten under ett löpande tillstånd. Förbundet anser också att förhandsprövningsinstrumentet samt de föreslagna förändringarna strider mot yttrandefrihetsgrundlagens principer om censurförbud, redaktionellt oberoende och etableringsfriheten.

7. Uppföljning och redovisning

Förbundet stöder förslagen i kap 7.2.2 samt 7.2.3 rörande verksamhet på internet.

Betänkandet föreslår att uppföljning genomförs vartannat år (sid 251), förbundet delar inte den uppfattningen. Det är rimligt att uppföljning genomförs varje år.

Förbundet välkomnar förslaget till public service-dialog under tillståndsperioden (sid 253). Då public service är en angelägenhet för många är det viktigt att intresseorganisationer och forskning inbjuds utöver regering, public service-bolag samt branschaktörer.

9. Ekonomiska förutsättningar

När det gäller medelstildelningen kan förbundet konstatera att Utbildningsradion i förhållande till övriga bolag har begränsat med resurser. Därför yrkar förbundet att bolagets ekonomiska medel stärks under kommande sändningstillstånd med hänsyn till det utbildningsuppdrag som bolaget har i förhållande till övriga bolag.

Dag som ovan

Kerstin Salomonsson
Ordförande

Maja Mella
Verksamhetsledare

